

FEKETE KÁROLY

Csohány János

(1934–)

Dr. Csohány János református lelkipásztor, levéltáros, könyvtárnok, középiskolai és egyetemi tanár, tanszékvezető professzor, újságíró, szerkesztő, egyházi közíró, egyháztörténész Hajdúnánáson született 1934. június 25-én. Édesapja: Csohány János, édesanyja: Daróczi Irén, felesége: Kiss Katalin Judit, gyermeke: János László.

Az elemi iskolát szülővárosának református iskolájában végezte. Nagy hatással volt rá Balla Árpád lelkipásztor, aki abban az időben bibliaiskolát és nép-főiskolát szervezett (1945–1947). Csohány Jánost származása miatt 1949 nyarán nem vették fel a Hajdúnánási Kőrösi Csoma Gimnáziumba, így a Debreceni Református Kollégium Gimnáziumában folytatta tanulmányait. Lelki fejlődéséhez vallásstanára, d. dr. Farkas Ignác és dr. Varga Zsigmond József klasszika-filológus és német nyelvet tanító lelkész-tanár, későbbi teológiai professzor járult hozzá. Érettségi vizsgát 1953-ban tett.

Származása miatt ekkor nem juthatott be az egyetemre. Egy időre a Kelet-magyarországi Üzemélelmezési Vállalatnál helyezkedett el és fizikai munkát végzett, mint kocsikísérő (1953–1956). Egy hosszabb betegség után erősödött meg benne az elhatározás, hogy lelkipásztor lesz. A Debreceni Református Teológiai Akadémiát 1956 őszén kezdte el.

Debrecenben a teológus ifjúság széniora lett az 1960/61. tanévben. Kirendelése dr. Varga Zsigmond József újszövetségi professzor mellé szolt, aki abban az időben a teológusinternátus igazgatója volt. Teológiai tanulmányait 1962-ben fejezte be.

Szeniori tevékenysége után a Debrecen-Nagytemplomi-északi Egyházközség segédlelkésze volt d. dr. Dezső László (1904–1983) teológiai magántanár, nyugállományú alezredes, tábori esperes, nagytemplomi lelkipásztor mellett, majd a nagyerdei egyházközségben (1961–1962), az esperesi hivatalban (1962–1965) és a Kossuth utcai gyülekezetben (1965–1970) teljesített szolgálatot. Mellékállásban könyvtáros és levéltáros lett a kollégiumi Nagykönyvtárban és Levéltárban, ahol 1970-től levéltárvezető lett. A debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetemen 1970-ben fejezte be a történelemtanári szakot.

A Debreceni Református Teológiai Akadémia (DRTA) Egyháztörténeti és Egyházzogi Tanszékére 1971. március 15-én kapott tanársegédi kinevezést dr. Makkai László tanszékvezető professzor mellé, aki úgy vállalta el Tóth Endre professzor halála után a tanszék vezetését, hogy megtartotta mellette előző munkahelyét is, és megmaradt a Magyar Tudományos Akadémia Történettudományi Intézet főmunkatársának.

Csohány János 1974-ben az Egyházak Világtanácsától nyert ösztöndíj segítségével a Bécsi Egyetem Protestáns Teológiai Karán fejlesztette tovább teológiai

és egyháztörténeti ismereteit (1974/75). Kutatási témája a Bach-korszak magyarországi protestáns egyházpolitikája volt. A bécsi levéltári anyagok rámutattak arra, hogy az osztrák udvar hogyan vélekedett a magyar protestánsokról és törekvéseikről, illetve mi volt a rejtett szándékuk. A minisztertanács jegyzőkönyveit 1848-tól 1860 nyaráig dolgozta fel, és más kapcsolódó forrásokat is átnézett. Kutatási eredményeiből 1977-ben készült el *A magyarországi protestánsok abszolutizmuskori bécsi kormányiratok tükrében*¹ című disszertációja, amelynek témavezetője Varga Zoltán ny. professzor volt a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Bölcsészkarán.

Csohány János a DRTA-n 1977-től kapta meg a docensi kinevezést, 1980-tól pedig társprofesszor volt Makkai László mellett. Ekkor már készítette teológiai doktori értekezését, amit 1981-ben summa cum laude eredménnyel megvédett, és ezzel megszerezte teológiai doktori fokozatát is. Disszertációjának címe: *Az 1894–95. évi magyarországi egyházpolitikai törvények és a református közvélemény*.² Mivel 1983-ban Makkai László professzor átvette a DRTA Vallástudományi Tanszékének vezetését, ezért ettől az évtől kezdve Csohány János lett az Egyháztörténeti és Egyházjogi Tanszék vezetője. Az 1990/91. tanévtől nevében is visszakarta egyetemi rangját a DRTA, és Debreceni Református Hittudományi Egyetem (DRHE) lett a neve, így ettől kezdve tanszékvezető egyetemi tanárként működött az 1996. január 1-jén történt nyugdíjazásáig.

Közben 1977–1987 között az Egyházkerületi Nagykönyvtár felügyelő tanára, majd ügyvezető igazgatója, 1987–1991-ig igazgatója volt másodállásban.

A Magyar Akkreditációs Bizottság felhívására az 1990-es évek derekán hajtották végre az egyetemek a korábban szerzett doktori fokozatok PhD átminősítését. Csohány János bölcsészdoktori címét a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem 1996-ban, teológiai doktori címét pedig a DRHE 1997-ben minősítette PhD fokozattá.

Hazai és külföldi konferenciákon rendszeresen tartott előadásokat. A Magyarországi Református Egyház Doktorainak Kollégiuma tagjaként az Egyháztörténeti Szekciót alkalmilag 1989 előtt is vezette, amikor Makkai László szekcióelnök vagy Bucsay Mihály budapesti professzor nem ért rá. A Doktorok Kollégiuma Egyháztörténeti Szekciója 1990-ben választotta elnökének, ahol 2009-ig tevékenykedett a tudományos testület élén. Rendszeresen szervezett Egyháztörténeti Szaktanfolyamokat is.³

A DRTA dékáni tiszttét az 1986/87. tanévben, prodékáni tiszttét pedig az 1987/88. tanévben töltötte be. Mint tanszékvezető elindította és szerkesztette a Debreceni Református Teológiai Akadémia Egyháztörténeti Tanszékének Tanulmányi

1 Megjelent: Budapest, 1979.

2 Megjelent: Debrecen, 1987. (A Debreceni Református Teológiai Akadémia Egyháztörténeti Tanszékének Tanulmányi Füzetek 10.)

3 Történetét ld. Csohány János: Református egyháztörténeti szaktanfolyamok, 1963–1971. www.uni-miskolc.hu/~egyhtort/cikkek/csohany-szaktanf.htm - 3. évf. 2. 2002. (letöltés dátuma: 2019. február 27.)

Füzetei sorozatot 1983–1995 között, majd a Doktorok Kollégiuma Egyháztörténeti Szekciójának a sorozatát Magyar Református Egyháztörténeti Dolgozatok címen mindaddig, amíg a szekcióelnöki tisztséget viselte. Ebben a sorozatban 15 kiadványt jelentetett meg.

1995 őszétől 2003 nyaráig Miskolcon tanított egyháztörténetet és egyházjogot a Károlyi Gáspár Teológiai és Missziói Intézetben. Az 1995/96-os tanévben Nyíregyházán a Krúdy Gyula Újságíró Iskolában újságíró-oklevelet szerzett. Újságíróként rovatvezetője volt a Hajdú-bihari Ószikének (1999), alapító főszerkesztője a Nyugdíjas Híradónak (2000–2002) és munkatársa a debreceni Körképnek (2003–2006).⁴ Újságírói tevékenységéért 2006-ban megkapta a Petőfi Sándor Sajtószabadság-díjat a Magyar Újságírók Közösségétől.

Tagja több egyházi és civil szervezetnek, így a Magyarországi Református Egyház Doktorok Kollégiumának, a MTA köztestületének tagja, jegyzője a Magyar Református Lelkészegyesületnek, tagja a Magyar Újságírók Közösségének, a Magyar Református Missziói Szövetségnek, a Kazinczy Ferenc Társaságnak, a Pro Patria Alapítvány Simonyi Öbester Regionális Szervezetének.

Közel 40 könyv és 800 publikáció szerzője.

Csohány János tiszteelői, tanítványai és pályatársai 75. születésnapjára egyháztörténeti tanulmánykötettel lepték meg *Professor Historicus Ecclesiae* címmel 2009-ben.⁵

Válogatott írásai⁶

A magyarországi protestánsok abszolutizmuskori bécsi kormányiratok tükrében. Budapest, 1979.

Az 1894–95. évi magyarországi egyházpolitikai törvények és a református közvélemény. – Vázsonyi Vilmos a zsidóságért a recepciós mozgalomtól az ellenforradalmi rendszerig, Debrecen, 1987 (A Debreceni Református Teológiai akadémia Egyháztörténeti Tanszékének Tanulmányi Füzetek, 10).

Korszakváltások évszázada (1849–1950), In: Barcza József (szerk.): A Debreceni Református Kollégium története, Budapest, 1988. 192–300.

Magyar protestáns egyháztörténet 1711–1849. 2. javított, bővített kiadás, Debrecen, 1994.

⁴ Közben más lapoknak is írt: Debrecenben a *Harang-Nyelv*, Nagyváradon a *Harangszó* című hetilap munkatársa lett. De több írása jelent meg többek között a *Reformátusok Lapja*-ban, a *Református Tiszántúl*-ban, a *Lelkészegyesület*-ben, a *Református Élet*-ben, a *Keskeny Út*-ban, a *Magyar Jövő*-ben. Tanulmányai jelentek meg az *Egyháztörténeti Szemlé*-ben, a *Sárospataki Füzetek*-ben, a *Collegium Doctorum*-ban, a *Theologiai Szemlé*-ben, a *Református Egyház*-ban.

⁵ A kötetet Kováts Dániel szerkesztette, Bojtor István és Kiss Endre József közreműködésével. Megjelent: Sátorajújhely, 2009.

⁶ Írásainak bő bibliográfiai adatsorát közli Molnár Sándor Károly, *Professor Historicus Ecclesiae...* i. m. 231–259. oldalain.

- Pokoly József emlékkötet (Barcza Józseffel közösen), Debrecen, 1994 (A Debreceni Református Teológiai akadémia Egyháztörténeti Tanszékének Tanulmányi Füzetei, 31).
- Kirándulás a debreceni múltba. Régi emberek, régi sorsok, Budapest, 2000.
- Tanulmányok Debrecen és a reformátusság múltjáról. 1. kötet. Debrecen, 2004 (Magyar Református Egyháztörténeti Dolgozatok, 11).
- Tanulmányok Debrecen és a reformátusság múltjáról. 2. kötet. Debrecen, 2005 (Magyar Református Egyháztörténeti Dolgozatok, 12).
- Tanulmányok Debrecen és a reformátusság múltjáról. 3. kötet. Debrecen, 2006 (Magyar Református Egyháztörténeti Dolgozatok 13.)
- Tanulmányok Debrecen és a reformátusság múltjáról. 4. kötet. Debrecen, 2007 (Magyar Református Egyháztörténeti Dolgozatok 15.)
- Tanulmányok Debrecen és a reformátusság múltjáról. 5. kötet. Debrecen, 2008 (Magyar Református Egyháztörténeti Dolgozatok 16.)
- Leo Thun protestáns egyházpolitikája, In: Baráth Béla Levente, Fürj Zoltán (szerk.): A protestáns pátens és kora. Tanulmányok és források a pátensharc 150. évfordulója alkalmából. Debrecen, 2010. 19–30.
- Tegnap és tegnapelőtt. Írások a reformáció fél évezredes jubileuma elé, Debrecen, Kazinczy Ferenc Társaság, 2016.